

ПРЕАМБЮЛ

Ние, членовете на Световната Организация по Туризм , събрани на Генералната Асамблея в Сантяго, Чили в първия ден от месец октомври 1999 година,

Потвърждавайки целите изложени в Член 3 от Правилника на Световната Организация по Туризм и съзнавайки “решителната и централна” роля на тази Организация, призната от Генералната асамблея на Обединените Нации, за насърчаване и развиване на туризма с оглед допринасяне за икономическото развитие, международното разбирателство, мира, благополучието и всеобщото уважение и спазване на правата на човека и основните свободи на всички без разграничаване по расов, полов, езиков или религиозен признак,

Твърдо вярвайки, че посредством преките, спонтанни контакти без посредничество, които създава между мъже и жени от различни култури и начин на живот, туризмът представлява жизнена сила за мир и фактор на приятелство и разбирателство между народите по света,

В съответствие с принципа на съгласуване между защитата на околната среда, икономическото развитие и борбата срещу бедността по един устойчив начин, както е формулирано от Обединените Нации през 1992 на "Срещата за Земята" в Рио де Жанейро и изразено в План 21, приет по този повод,

Отчитайки бързия и продължаващ растеж, както в миналото, така и в обозримо бъдеще, на туристическите дейности независимо дали става дума за цели като свободно време, бизнес, култура, религия или здраве, и неговото огромно влияние, както положително, така и отрицателно, върху околната среда, икономиката и обществото на генериращите и на приемащите страни, върху местните общности и туземното население, както и върху международните отношения и търговията,

С цел насърчаване на отговорен, устойчив и универсално достъпен туризм в рамките на правото на всеки човек да използва свободното си време за свободни занимания или пътувания с уважение към избора на обществото на всички народи,

Но сигурни, че световната туристическа индустрия като цяло ще спечели много от работа в среда, благоприятстваща пазарната икономика, частните начинания и свободната търговия, и която служи за оптимизиране благоприятното въздействие върху създаването на благосъстояние и заетост,

Също така твърдо убедени, че ако се спазват известен брой принципи и определени правила, отговорният и устойчив туризм в никакъв случай не е несъвместим с нарастващата либерализация на условията, ръководещи търговията с услуги, под чиято егида работят предприятията в този сектор, и че е възможно да се съгласуват в този сектор икономика и екология, околна среда и развитие, отвореност за международна търговия и защита на социална и културна идентичност,

Отчитайки, че с подобен подход, всички участници в развитието на туризма – национални, регионални и местни администрации, предприятия, бизнес асоциации, работещите в сектор, неправителствени организации органи от всякакъв вид в туристическата индустрия, както и общностите-домакини, медиите и самите туристи, имат различни, макар и взаимно зависими отговорности за индивидуалното и общественото развитие на туризма, и че формулирането на техните индивидуални права и задължения ще допринесе за постигане на тази цел,

Решени, в съответствие с целите, преследвани от Световната Организация по Туризм след приемането на резолюция 364 (XII) по време на Генералната ѝ асамблея през 1997 година. (Истанбул), да насърчава искрено партньорство между държавните и частните участници в развитието на туризма, и желаейки да станат свидетели на партньорство и сътрудничество от същия вид, разпростиращо се по един открит и балансиран начин върху отношенията между генериращите и приемащите страни и техните съответни туристически индустрии,

В продължение на Декларациите от Манила от 1980 година за световния туризъм и от 1997г. за социалното въздействие на туризма, както и на Основните права в туризма и Туристическия кодекс, приети в София през 1985 година под егидата на СОТ,

Но вярвайки, че тези документи трябва да бъдат допълнени от набор от взаимозависими принципи за тяхното тълкуване и прилагане, на базата на които участниците в развитието на туризма трябва да моделират своето поведение в зората на двадесет и първи век,

Използвайки за целите на този документ дефинициите и класификациите, приложими за пътувания, и по-специално понятията "посетител", "турист" и "туризъм", както са приети на Международната конференция в Отава, проведена от 24 до 28 юни 1991 година и одобрени през 1993 година на двадесет и седмата сесия на Статистическата комисия на ООН,

Позовавайки се по-специално на следните документи:

- Световната декларация за правата на човека от 10 декември 1948 година;
- Международния договор за икономическите, социалните и културните права от 16 декември 1966 година;
- Международния договор за гражданските и политическите права от 16 декември 1966 година;
- Варшавската конвенция за въздушния транспорт от 12 октомври 1929 година;
- Чикагската конвенция за международната гражданска авиация от 7 декември 1944 година и свързаните с нея Конвенции от Токио, Хага и Монреал;
- Конвенцията за митническите улеснения за туризма от 4 юли 1954 година и свързания с нея Протокол;
- Конвенцията, касаеща защитата на световното културно и природно наследство от 23 ноември 1972 година.
- Декларацията от Манила за световния туризъм от 10 октомври 1980 година.
- Резолюцията на шестата Генерална асамблея на СОТ (София) за приемане на Основните права в туризма и Туристическия кодекс от 26 септември 1985 година.;
- Конвенцията за правата на детето от 26 януари 1990 година.;

- Резолюцията от деветата Генерална асамблея на СOT (Буенос Айрес), касаеща по-специално улесняването на пътуванията и сигурността на туристите от 4 октомври 1991 година;
- Декларацията от Рио за околната среда и развитието от 13 юни 1992 година;
- Общото споразумение за търговията с услуги от 15 април 1994 година.
- Конвенцията за био-разнообразието от 6 януари 1995 година;
- Резолюцията на единадесетата Генерална асамблея на СOT (Кайро) за предотвратяване на организирания секс-туризъм от 22 октомври 1995 година;
- Стокхолмската декларация от 28 август 1996 година срещу търговската сексуална експлоатация на деца;
- Декларация от Манила за социалното въздействие на туризма от 22 май 1997 година;
- Конвенциите и препоръките, приети от Международната организация на труда в областта на колективните конвенции, забраната на насилствен труд и детски труд, защитата на правата на туземните населения и еднакво третиране и недискриминация на работното място;

потвърждаваме правото на туризъм и свободата на движение на туристите,

заявяваме желанието си да насърчаваме справедлив, отговорен и устойчив туристически ред, ползите от който да бъдат споделяни от всички сектори на обществото в контекста на една открита и либерализирана международна икономика, и

тържествено приемаме за тези цели принципите на Световния кодекс на етиката в туризма.

1

Приносът на туризма за взаимното разбирателство и уважение между народите и обществата

1. Разбирателството и насърчаването на общочовешките морални ценности с отношение на толерантност и уважение на разнообразието от религиозни, философски и морални убеждения са едновременно и основата и последствието от отговорния туризъм; участниците в развитието на туризма и самите туристи трябва да съблюдават обществените и културни традиции и практики на всички народи, включително тези на малцинствата и туземните населения, и да зачитат тяхната стойност;
2. Туристическите дейности трябва да се извършват в хармония с характеристиките и традициите на регионите и страните-домакини и да зачитат техните закони, практики и обичаи;
3. Общностите-домакини, от една страна, и местните професионалисти, от друга, трябва да се запознаят с туристите, които ги посещават, и да ги уважават, и да проучват техния начин на живот, вкусове и очаквания; образоването и обучението на професионалистите допринася за гостоприемно посрещане;

4. Задача на обществените власти е да осигуряват защита на туристите и посетителите и техните вещи; те трябва да са отделят особено внимание на сигурността на чуждестранните туристи заради особената им уязвимост; те трябва да улесняват въвеждането на конкретни начини за информация, предотвратяване, сигурност, застраховане и помощ в съответствие с нуждите им; всякакви нападения, покушения, отвлечения или заплахи срещу туристи или работещи в туристическата индустрия, както и умишленото разрушаване на туристически съоръжения или елементи от културното и природното наследство трябва да бъдат строго осъждани и наказвани съобразно съответните национални закони;

5. При пътуване туристите и посетителите не трябва да извършват никакви криминални деяния, нито деяния, считани за криминални по законите на посещаваната страна, и трябва да въздържат от поведение, което се смята за оскърбително или обидно от местното население или което има вероятност да навреди на местната околна среда; те трябва да въздържат от всякакъв вид трафик на незаконни наркотични средства, оръжие, антики, защитени биологични видове и продукти и вещества, които опасни или забранени с национални разпоредби;

6. Туристите и посетителите носят отговорността да се запознаят, даже преди заминаването си, с характерните особености на страната, която се готвят да посетят; те трябва да са наясно с рисковете за здравето и безопасността им, свързани с пътувания извън обичайната им среда, и да се държат по такъв начин, че да доведат до минимум тези рискове;

2

Туризмът като средство за индивидуално и колективно задоволство

1. Туризмът, дейността най-често свързвана с почивка и релаксация, спорт и досег с културата и природата, трябва да се планира и практикува като привилегировано средство за индивидуално и колективно задоволство; когато се практикува с достатъчно открит начин на мислене, той е незаменим фактор за самообучение, взаимна толерантност и за опознаване на признатите разлики между народите и културите и тяхното разнообразие;

2. Туристическите дейности трябва да спазват равенството между мъжете и жените; те трябва да поддържат човешките права и, в частност, индивидуалните права на най-уязвимите групи, особено децата, хората от третата възраст, инвалидите, етническите малцинства и туземните населения;

3. Всяка форма на експлоатацията на човешки същества, особено сексуална и най-вече когато се отнася до деца, е в разрез с основните цели на туризма и е отрицание на туризма; като такава, съгласно международното право, с нея трябва да се води енергична борба със съдействието на всички засегнати държави, и трябва да бъде безмилостно наказвана от националното законодателство, както на посещаваните страни, така и на страните, от които са извършителите на тези деяния, дори и когато те са извършени в чужбина;

4. Пътуванията с религиозна, здравна, образователна цел и за културен или лингвистичен обмен са особено полезна форма на туризъм, която заслужава да бъде насърчавана;

5. Въвеждането в образователната програма на обучение относно стойността на туристическия обмен, неговата икономическа, обществена и културна полза, както и рисковете от него трябва да се насърчава;

3

Туризмът - фактор за устойчиво развитие

1. Всички участници в развитието на туризма трябва да опазват природната среда с оглед постигане на сигурен, траен и устойчив икономически ръст, предназначен да задоволява справедливо нуждите и желанията на настоящото и бъдещите поколения;

2. Всички форми на развитие на туризма, водещи до запазване на редки и ценни ресурси, особено водни и енергийни, както и избягващи, доколкото това е възможно, производството на отпадъци, трябва да получат приоритет и да бъдат насърчавани от националните, регионалните и местните власти;

3. С цел да се намали силното въздействие на туристическата дейност върху околната среда и да се засили полезното ѝ влияние върху туристическата индустрия и местната икономика трябва да се търсят начини за контролиране във времето и пространството на потоците от туристи и посетители, особено тези, свързани с платените отпуски и училищните ваканции, както и да се търси по-равномерно разпределение на почивките;

4. Туристическата инфраструктура трябва да бъде така проектирана и туристическите дейности така програмирани, че да запазват природното наследство, състоящо се от екосистеми и биологично разнообразие и да защитават застрашените видове; участниците в развитието на туризма и по-специално професионалистите трябва да се съгласяват на въвеждане на лимити и ограничения върху дейностите им, особено когато тези дейности се упражняват в особено чувствителни райони: пустини, полярни и високопланински райони, крайбрежни райони, тропически гори или блатисти местности, благоприятни за създаване на природни резервати или защитени райони;

5. Природният туризъм и екотуризмът са признати за особено благоприятстващи за обогатяване и заздравяване позициите на туризма, при условие че зачитат природното наследство и местното население и отговарят на капацитета на обектите;

4

Туризмът - потребител на културното наследство на човечеството и допринасящ за неговото увеличаване

1. Туристическите ресурси принадлежат на общото наследство на човечеството; общностите, в чиито територии се намират тези ресурси имат конкретни права и задължения върху тях;

2. Туристическите политики и дейности трябва да бъдат провеждани със зачитане на художественото, археологичното и културното наследство, което те трябва да защитават и предават на бъдещите поколения; особени грижи трябва да се полагат за запазване и подобряване състоянието на паметниците, гробниците и музеите, както и на археологичните и историческите обекти, които трябва да са отворени за туристически посещения; трябва да се поощрява публичния достъп до частна културна собственост и паметници, като се зачитат правата на техните собственици, както и до религиозни постройки без това да накърнява нормалните нужди от поклонение;

3. Финансовите средства, събирани от посещения на културни обекти и паметници, трябва поне частично да се използват за поддръжката, опазването, развитието и разкрояването на това наследство;

4. Туристическата дейност трябва да се планира по такъв начин, че да позволява на традиционните културни продукти, занаяти и фолклор да оцелеят и да процъфтяват, вместо да води до техния упадък и уеднаквяване;

5

Туризмът - благодатна дейност за страните и общностите-домакини

1. Местното население трябва да се свързва с туристическите дейности и да получава справедлив дял от икономическите, социалните и културните ползи, генерирани от тези дейности, и по-специално от създаването на преки и напреки работни места в резултат на тези дейности;

2. Туристическите политики трябва да се прилагат по такъв начин, че да подпомагат повишаването на жизнения стандарт на населението в посещаваните региони и удовлетворяването на неговите нужди; планирането и архитектурния подход за туристическите курорти и тяхната работа и устройство трябва да имат за цел интегрирането им, доколкото това е възможно, в местния икономически и социален контекст; когато уменията са еднакви, приоритет се дава на местната работна ръка;

3. Специално внимание трябва да се обръща на специфичните проблеми на крайбрежните райони и островните територии, както и на уязвимите селски и планински региони, за които туризмът често представлява рядка възможност за развитие при наличието на западането на традиционните стопански дейности;

4. Професионалистите в туризма, по-специално инвеститорите, водени от разпоредбите, давани от публичните власти, трябва да извършват проучвания за въздействието на проектите им за развитие върху околната среда и природните дадености; те трябва също да предоставят възможно най-прозрачна и обективна информация за бъдещите си програми и тяхното бъдещо отражение, както и да насърчават диалога със засегнатото население относно съдържанието на тези програми;

Задължения на участниците в развитието на туризма

1. Професионалистите в туризма са задължени да предоставя на туристите обективна и правдива информация за дестинациите и условията на пътуване, гостоприемството и престойте им; те трябва да гарантират, че договорните условия, предложени на клиентите им, са лесно разбираеми що се касае до естеството, цената и качеството на услугите, които се ангажират да предоставят, и до финансовите обезщетения, платими от тяхна страна в случай на едностранно нарушаване на договора от тяхна страна;
2. Доколкото това зависи от тях, професионалистите в туризма трябва да демонстрират загриженост в сътрудничество с публичните власти относно безопасността и сигурността, предотвратяването на инциденти, защитата на здравето и безопасността на храните за потърсилите техните услуги; те също трябва да осигурят съществуването на подходящи системи за застраховане и помощ; те трябва да приемат задълженията да се отчитат, предписани от националните разпоредби, както и да плащат справедливи обезщетения в случай на неизпълнение на договорните им задължения;
3. Доколкото това зависи от тях, професионалистите в туризма трябва да допринасят за културното и духовно задоволяване на туристите и да им позволяват да упражняват религията си по време на пътуванията им;
4. Публичните власти на генериращите и на приемащите страни, в сътрудничество със съответните професионалисти и техните асоциации, трябва да осигурят наличието на необходимите механизми за репатриране на туристите в случай на банкрут на фирмата, организираща пътуването им;
5. Правителствата имат правото - и задължението - особено в кризисни случаи да информират гражданите си за трудностите или дори опасностите, с които могат да се сблъскат по време на пътуванията си зад граница; тяхна отговорност, обаче, е да разпространяват такава информация без да накърняват по неоправдан и преувеличен начин туристическата индустрия на страните-домакини и интересите на своите оператори; ето защо съдържанието на пътеводителите трябва предварително да се обсъжда с властите на страната-домакин и съответните професионалисти; формулираните препоръки трябва да бъдат строго пропорционални на сериозността на срещаните ситуации и да са ограничени в географските области, в които е възникнало рисковото положение; такива пътеводители с препоръки трябва да бъдат променяни или отменяни веднага щом възстановяването на нормално състояние позволи;
6. Пресата, и особено специализираната туристическа преса и други медии, включително съвременните електронни средства за комуникация, трябва да разпространяват вярна и балансирана информация за събития и ситуации, които биха могли да повлияят на туристическия поток; те също трябва да предоставят точна и надеждна информация на потребителите на туристически услуги; за тази цел трябва да се развиват и да се използват

и новите технологии за комуникация и електронна търговия; що се отнася до медиите, те в никакъв случай не трябва да рекламират и насърчават секс-туризма;

7

Право на туризъм

1. Възможността за пряк и персонален достъп до откриването и насладата от даденостите на планетата представлява право еднакво открито за всеки жител на света; нарастващото участие в националния и международния туризъм трябва да се разглежда като едно от най-добрите изражения на устойчивото нарастване на свободното време и пред него не бива да се поставят никакви пречки;
2. Всеобщото право на туризъм трябва да се разглежда като естествена последица от правото на почивка и свободно време, включващо умереното ограничаване на работното време и периодичните платени отпуски, гарантирани от Член 24 на *Световната декларация за правата на човека* и Член 7.2 от *Международния договор за икономическите, социалните и културните права*;
3. Социалния и по-специално асоциативния туризъм, който улеснява широкия достъп до свободно време, пътуване и почивка трябва да се развива с подкрепата на публичните власти;
4. Семейният, младежкият, студентският туризъм и туризмът за третата възраст и за инвалидите трябва да се насърчава и подпомага;

8

Свобода на движение на туристите

1. В съответствие с международното право и националните закони, туристите и посетителите трябва да се ползват от правото да се движат свободно в рамките на своите страни и от една държава в друга съгласно Член 13 на *Световната декларация за правата на човека*; те трябва да имат достъп до местата за транзитно преминаване, местата за престой и до туристическите и културните обекти без да бъдат подлагани на излишни формалности и дискриминация;
2. Туристите и посетителите трябва да имат достъп до всички налични форми на комуникация - вътрешни и външни; те трябва да се ползват от бърз и лесен достъп до местни административни, правни и здравни услуги; те трябва да са свободни да се свързват с консулските представителства на страните си съгласно действащите дипломатически конвенции;

3. Туристите и посетителите трябва да се ползват от същите права както гражданите на посещаваната страна относно конфиденциалността на личните им данни и засягащата ги информация, особено когато те са електронно съхранявани;

4. Административните процедури, свързани с преминаването през граница като визи или здравни и митнически формалности, без значение дали са в рамките на компетентността на държавите или произтичат от международни спогодби, трябва да се адаптират доколкото това е възможно, за да улесняват максимално свободата на пътуване и широкия достъп до международен туризъм; споразуменията между групи страни за хармонизиране и опростяване на тези процедури трябва да бъдат насърчавани; специалните данъци и налози, поставящи туристическата индустрия в неизгодно положение и подкопавщи нейната конкурентноспособност, трябва постепенно да бъдат премахнати или коригирани;

5. Доколкото икономическото състояние на страните, от които идват, позволява, туристите трябва да имат достъп до определени суми в конвертируеми валути, необходими за пътуването им;

9

Права на работещите и предприемачите в туристическата индустрия

1. Основните права на платените и самонаетите работещи в туристическата индустрия и свързаните с нея дейности трябва да бъдат гарантирани с особено внимание под ръководството на националната и месна администрация, както на страните, от които идват, така и на страните-домакини, като се имат предвид специфичните ограничения, свързани най-вече със сезонността на дейността им, глобалните размери на тяхната работа и гъвкавостта, която често се изисква от тях поради естеството на работата им;

2. Платените и самонаетите работещи в туристическата индустрия и свързаните с нея дейности имат правото и задължението да получават подходящо първоначално и непрекъснато обучение; те трябва да получават достатъчна социална защита; несигурността на заетостта им трябва да бъде ограничена доколкото това е възможно; а на сезонните работници в сектора трябва да бъде предлаган специален статут що се отнася до общественото им осигуряване;

3. Всяко физическо или юридическо лице, при условие че той, тя или то притежава необходимите способности и умения, има правото да развива професионална дейност в областта на туризма съгласно действащото национално законодателство; предприемачите и инвеститорите, особено в областта на малките и средни предприятия, трябва да имат правото на свободен достъп до туристическия сектор с минимални правни и административни ограничения;

4. Обменът на опит, предлаган на ръководители и работещи (независимо дали са на заплата или не) от различни страни, спомага за насърчаване развитието на световната

туристическа индустрия; тяхното движение трябва да се улеснява доколкото това е възможно и в съответствие с действащите национални закони и международни конвенции;

5. Като незаменим фактор за солидарност в развитието и динамичния растеж на международния обмен, мултинационалните предприятия в туристическата индустрия не трябва да експлоатират доминиращото положение, което понякога заемат; те трябва да избягват да се превръщат в средства за изкуствено налагане на културни и социални модели върху общностите-домакини; в замяна на свободата им да инвестират и търгуват, която трябва да им бъде напълно призната, те трябва да се включват в местното развитие, като избягват намаляването на приноса си за икономиките, в които са основани, посредством прекаленото репатриране на печалбите си или стимулирания внос.

6. Сдружаването и създаването на балансиранни връзки между фирми от генериращите и приемащите страни допринася за устойчивото развитие на туризма и справедливото разпределение на ползите от неговия растеж;

10

Прилагане на принципите на Световния кодекс на етиката в туризма

1. Държавните и частните участници развитието на туризма трябва да си сътрудничат при реализирането на тези принципи и да следят за ефективното им приложение;

2. Участниците в развитието на туризма трябва да признаят ролята на международните институции, на първо място Световната организация по туризъм, както и неправителствените организации, компетентни в областта на рекламата, насърчаването и развитието на туризма, защитата на правата на човека, околната среда и здравето, зачитайки основните принципи на международното право.

3. Същите тези участници трябва да демонстрират намерението си да отнасят всички спорове, касаещи приложението и тълкуването на Световния кодекс на етиката в туризма, за разрешаване от безпристрастна трета страна, позната като Световната комисия за етика в туризма.